

APURAHAHANKKEEN LOPPURAPORTTI HELSINGIN SANOMAIN SÄÄTIÖLLE

Yhteinen loppuraportti Uncoco-hankkeen/Salla Laaksonen kanssa:

https://drive.google.com/file/d/1IAzW8gzbh5w4_reAix6JmK-V0rAnsvMM/view

Hankkeen loppuraportin otsikot ja käsiteltävät asiat:

Hankkeen nimi: Koronakriisin julkinen dynamiikka

Myöntövuosi: 2020

Myönnetty summa: 98.000

Hanke alkoi: 1.4.2020

Hanke päättyi: 30.11.2022

Hankeeseen muualta saatu rahoitus (summa ja myöntäjä) Hankkeella oli osin yhteisiä aineistoja Suomen Akatemian hankkeen Mediating Expertise (424.000) kanssa.

Vastuuhenkilö (nimi, asema ja organisaatio): Esa Väliverronen, professori, Helsingin yliopisto

Työryhmän muut jäsenet: Piia Jallinoja, Elina Uutela, Sampsa Saikkonen, Tuomas Heikkilä, Eetu Vento

Tiivistelmä:

Koronakriisin julkinen dynamiikka -hanke tutki kyselyjen avulla suomalaisten käsityksiä koronasta ja pandemian hallinnasta, rokotuksista, asiantuntijoista sekä median roolista. Keskeisenä teemana oli kansalaisten luottamus eri toimijoihin. Lisäksi haastattelimme koronakriisin käsittelyyn osallistuneita keskeisiä asiantuntijoita, viranomaisia ja toimittajia: tavoitteena oli ymmärtää julkisuuden rakentumista ja eri toimijoiden välisiä suhteita. Tutkimme myös koronasta käytyä keskustelua twitterissä.

Tavoite:

Hankkeen tavoitteena oli analysoida koronakriisin julkisuuden rakentumista, kansalaisten käsityksiä koronasta sekä toimittajien, asiantuntijoiden ja viranomaisten näkemyksiä koronajulkisuudesta. Hanke toteutettiin yhteistyössä Suomen akatemian rahoittamaa Mediating Expertise-hanketta.

Tavoite saavutettiin (asteikolla 1–5; 1=huonosti, 5=erinomaisesti) 4

Keskeiset tulokset:

Kyselyjen perusteella selkeä enemmistö vastaajista tuki hallituksen koronatoimia ja luotti THL:n ja STM:n asiantuntemukseen. Neljän ensimmäisen kyselyn jälkeen tutkimme tarkemmin niitä vastaajia, jotka eivät luottaneet hallituksen linjaan ja terveysinstituutioiden asiantuntemukseen. Kävi ilmi, että 9-14 prosenttia vastaajista kyseenalaisti vahvasti virallista koronapolitiikkaa. Kutsumme tätä ryhmää vastavirraksi, joka näkyi mm. kielteisessä suhtautumisessa koronarokotteeseen. Tämä vastavirta väheni jonkin verran pandemian kuluessa: esimerkiksi kun maaliskuussa 2021 8 prosenttia ei aikonut ottaa koronarokotetta, maaliskuussa 2022 heitä oli enää 4 prosenttia.

Kysyttäessä erikseen luottamuksesta eri medioihin koronauutisoinnissa, Yleä piti erittäin tai melko luotettavana keskimäärin 79 prosenttia vastaajista, MTV Uutisia 66 prosenttia ja Helsingin Sanomia 64 prosenttia, Ilta-Sanomia 32 ja Iltalehteä 30 prosenttia. Luottamus Yleen, Helsingin Sanomiin, Ilta-Sanomiin ja Iltalehteen oli jonkin verran matalampi kuin aiemmissa yleistä medialuottamusta selvittäneissä kyselyissä. Tätä voi pitää odotettuna, sillä vastaajat arvioivat luottamusta mediaan yleensä ja erityisesti tietyissä uutisaiheissa eri tavoin. Muutokset luottamuksessa pandemian kuluessa eivät olleet kovin merkittäviä kuten oheinen kuvio kertoo. Vähiten uutismedioihin luottivat perussuomalaisten kannattajat. Ikäryhmittäiset erot näkyivät lähinnä Ylen ja MTV:n kohdalla, vanhemmat ikäryhmät luottivat niihin selvästi nuorempia enemmän.

Haastattelimme Koronakriisin julkinen dynamiikka -hankkeeseen 18 asiantuntijaa, virkamiestä ja toimittajaa syys-joulukuussa 2021. Olimme kiinnostuneita kuulemaan heidän näkemyksensä kriisin julkisesta rakentumisesta ja heidän keskinäisestä suhteestaan. Haastateltavat valikoitiin koronasta paljon kirjoittaneiden toimittajien ja sitä julkisuudessa kommentoineiden asiantuntijoiden joukossa. Asiantuntijat näkivät yhteistyösuhteensa toimittajiin pääsääntöisesti hyvänä ja ymmärsivät, että heillä on omat tehtävänsä ja motiivinsa. Eroja nähtiin enemmän toimittajien kuin eri medioiden välillä.

Julkisen asiantuntijaerimielisyyden taustalla nähtiin sekä aito asiantuntijaerimielisyys, uutismedioiden puutteellinen taustoitus ja osin uutismedian tietoisesti rakentama kärjistys. Viranomaiset itsekään eivät varsinaisesti kiistäneet viestinnän poukkoilevuutta, ja näkivät sen kertovan myös taustalla olevan hallintorakenteen monimutkaisuudesta. Asiantuntijoiden erimielisyyttä taas pidettiin tieteeseen kuuluvana asiana: eri näkemykset saattoivat olla yhtä lailla perusteltuja.

Julkaisut:

Yhteinen loppuraportti Uncoco-hankkeen/Salla Laaksonen kanssa:

https://drive.google.com/file/d/1IAzW8gzbh5w4_reAix6JmK-V0rAnsvMM/view

Väliverronen, E, Laaksonen, S-M, Jauho, M & Jallinoja, P (2020). Liberalists and data-solutionists: redefining expertise in Twitter debates on coronavirus in Finland. *Journal of Science Communication*, 19 (5). <https://doi.org/10.22323/2.19050210>

Väliverronen, Esa (2020) [Koronakriisin julkaisutulva koettelee tieteen kestävyttä](#). *Tieteessä tapahtuu*, 38 (5), 40–43.

Jallinoja, P, Sivelä, J & Väliverronen, E (2021). Valtavirtaa ja vastavirtaa - koronanäkemykset yhteydessä halukkuuteen ottaa koronarokotus. *Duodecim* 137 (19).
<https://www.duodecimlehti.fi/duo16381>

Väliverronen, E & Jallinoja, P (2021). Suomalaisten näkemykset asiantuntijoista ja rokotuksista. Havainnot muutoksista ensimmäiseltä koronavuodelta. *Yhteiskuntapolitiikka* 86 (3): 323-333. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021060936072>

Jallinoja, P & Väliverronen, E (2021). Suomalaisten luottamus instituutioihin ja asiantuntijoihin COVID19-pandemiassa. *Media & viestintä*, 44 (1), 1–24.
<https://doi.org/10.23983/mv.107298>

Väliverronen, Esa (2021) [Asiantuntijuuden murros ja luottamus instituutioihin koronakriisissä](#). Teoksessa Ilari Hetemäki ym. (toim.). *Hyvä ja paha tieto*, Gaudeamus, Helsinki.

Väliverronen, E (2022). Luottamuksen stressitesti: median ja viestinnän haasteet koronakriisissä. Julkaisussa *Poikkeuksellinen viestintä*, ProComma Academic 2022, s. 64-81.
<https://doi.org/10.31885/2022.00001>

Väliverronen, Esa (2022) Massimiano Bucchi: [‘We have all witnessed a spectacular, unprecedented experiment of science communication’](#). *Public Understanding of Science* 31 (3).

Vento, Eetu, Jallinoja, Piia & Väliverronen (tulossa) Rally-around-the-science? Trust in science among Finns during the COVID-19 pandemic.

Esitelmät tieteellisissä konferensseissa:

Väliverronen, Esa. Trust in science and expertise: Covid-19 pandemic in Finland. Esitys PCST 2021 konferenssissa, Aberdeen, toukokuu 2021.

Heikkilä, Tuomas, Väliverronen, Esa, Anttila, Hilma. Pseudoanonymous Accounts on Finnish Twitter. Esitelmä Sosiologipäivillä, Helsinki, maaliskuu 2022.

Heikkilä, Tuomas, Väliverronen, Correcting Covid-19 misinformation from scientific sources. Esitys Median ja viestinnän tutkimuksen päivillä, Turku, huhtikuu 2022.

Väliverronen, Esa. Koronakriisi – luottamuksen stressitesti. Esitys Median ja viestinnän tutkimuksen päivillä 2022, Turku, huhtikuu 2022.

Muut esitykset, luennot ja koulutukset

Väliverronen, Esa. Asiantuntijuuden haastajat ja uudet muodot. Esitelmä Tieteen päivillä 2021, Helsinki, tammikuu 2021.

Väliverronen, Esa. Media, asiantuntijat ja koronatiedon lähteet. Tiedeviestinnän kansallinen kongressi, verkossa, marraskuu 2020.

Väliverronen, Esa. Korona vahvisti luottamusta tieteeseen, mutta myös mielipiteiden polarisaatiota. Esitys Tiedebarometrissa 2022, Helsinki, marraskuu 2022.

Väliverronen, Esa. Mitä tiedebarometri kertoo tiedeviestijöille, esitys Tieteen päivillä 2023, Helsinki, tammikuu 2023.

Valmistuneet (tai valmistumassa olevat) opinnäytetyöt:

Elina Uutelan ja Tuomas Heikkilän väitöskirjat tekeillä.

Hankkeen saama medianäkyvyys:

[Koronakriittisten melskaus on lisääntynyt somessa: ”Moni ajattelee, että heidän toiminnallaan on suuri vaikutus, mutta näin ei ole”](#). Kauppalehti 8.9.2021.

[Miksi koululaisista tuli korona-ajan vääntöjen keskipiste? Mediatutkijan mukaan kouluprotestit ovat amerikantuliaisia](#). Yle Uutiset 19.8.2021

[Korona on saanut salaliittoteoriat kukoistamaan – näin koulutettukin voi haksahda](#). Iltalehti 17.2. 2021.

[Professori paljastaa koronapassista somessa raivoavien taktiikan: ”Pelotellaan ihmisiä”](#). Iltalehti 22.10. 2021.

[Miten salaliittoteorioihin uskovaan ystävään oikein pitäisi suhtautua?.](#) Iltalehti 7.23.2021.

[Kriisiaika on lujittanut luottamusta](#). HS 16.11. 2022

Hankkeessa syntyneet tutkimusaineistot:

Hankkeen tuottamia kysely- ja haastatteluaineistoja hyödynnetään edelleen tutkimusryhmän tulevilla julkaisuilla.